Primož Vresnik

ENAJSTA ZAPOVED SE GLASI: POJEJ FIŽOLOVO JUHO

drama

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

Gledališka igra, igrana, predvsem na odrskem *stopnišču, v stari hiši.*

Mesto odrskega dogajanja: predmestje Berlina, takoj po drugi svetovni vojni.

Čas odrskega dogajanja: junij 1945

Dramatis personae

LAJNAR Z OPICO, mož srednjih let,

MAX OSTER, uradnik srednjih let,

GOSPODINJA HELČKA, ženska srednjih let,

WALTRAUT, študentka medicine,

POŠTAR FRITZ HUMEL, mož srednjih let,

MAJOR IGNAZ LANGHOFER, mož srednjih let.

Število igralcev v tej igri: šest.

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

Povzetek: *Stara hiša v Berlinu. Hiša stoji na topografski črti bodočega Berlinskega zidu. Stanovalci ugibajo ali bo njihova hiša pod Vzhodno ali Zahodno oblastjo. Spominjajo se vojnih dni, še posebej letalskih napadov. Poštar Fritz Humel ima kar nekaj pisem za enorokega majorja Ignaza Langhoferja, ki pa ga ni na spregled. Na koncu se major Langhofer pojavi, vendar se izdaja za drugo osebnost.*

Scena:

Štirinadstropno hišo predstavlja štirinadstropni zidarski oder. Stopnice, kamnite in zlizane vodijo od prvega do četrtega nadstropja in so ob zidarskem odru. Velika okna gledajo v zaodrje. Okna so velika in zaprašena. Na njih so sledovi človeških prstov. Prsti so na prašni okenski površini narisali notno črtovje in violinski ključ. Violinski ključ je narisan na poševno narisanem notnem črtovju. Dogajanja se več ali manj odvijajo na stopnišču, na deskah zidarskega odra ter v odrski kleti in veži.

Skica starega porušenega Berlina stoji v zaodrju.

Kamnite stopnice vodijo do veže in v klet. Veža, predverje naj bo popločeno s starinskimi keramičnimi ploščicami. Ploščice so lahko na veliki ivernati steni, kar ponazarja in nadomešča steno kot takšno. Zaželjeno je, da so ploščice zeleno oksidirane, kar daje sceni videz odrske patine. Okna so na vseh nadstropjih stopnic. Štiri po vrsti. Dan in noč se menjavata s svetlobo v oknih. Svetloba v oknih je enkrat pojemajoča ali v nasprotnem primeru naraščajoča. Z močjo ali šibkostjo svetlobe v oknih se pričenjajo odrski prizori.

V veži stoji sloka pruska starinska omara.

Predverje, veža ima poštne nabiralnike ter leva in desna vhodna vrata. V veži, na steni, visi stenska ura s kovinskim nihalom, ta spušča enakomeren zvok, kakor da bi poslušali metronom. Z ene izmed polic visi odvit šivilski meter. Zvok je enkrat močnejši, drugič šibkejši, ubran z dramsko napetostjo dogajanja. V kleti je električno napeljana viseča žarnica. Police stojijo ob robustni, grobi steni. Na njenih policah so tehnične potrebščine, krtače za čevlje in različne sirkove krtače, za ročno ribanje kamnitih tal.

Dogajanje je sestavljeno iz poročil igralcev, ki prihajajo na stopnišče. Vsak igralec je v svojem nadstropju zidarskega odra. Igralci se v igro zapletejo v zadnjih prizorih. Igralci so pogosto stoječi ali sedeči na stopnicah. Poročajo o dogodkih, ki so se zgodili v času druge svetovne vojne in ti zadevajo predvsem življenje v njihovi stari hiši.

Igra je na začetku nanizanka monologov, ki se skozi igro razvijejo v dialoge. Sami igralci ustvarjajo napetost v igri skozi oseben nastop. V ospredju je

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

njihovo osebno doživljanje. Med seboj niso, vsaj na začetku, v nobenem posebnem odnosu, razen, da so stanovalci te velike stare hiše. Igralci prihajajo na prizorišče iz svojih stanovanj. Po izpovedanem se vračajo v svoja stanovanja, na deske zidarskega odra. Pogovor med igralci se razvije na koncu drame, predvsem v veži. V sklepnem dejanju.

Svetloba je v ostalih delih odra slabotnejša, nekoliko zastrta.

Stopnišče je zelo dobro osvetljeno.

1. prizor, svetloba dneva v oknih, stopnišče

Na stopnišču stare hiše možakar stresa iz zabojev sadje.

Svetloba v oknu narašča, kar pomeni začetek predstave.

Po stopnišču se najprej vsuje zaboj limon, sledi mu zaboj oranž. Čez te razsute sadeže možakar čez nekaj časa vsuje dva zaboja krompirja. Krompir zasuje tropsko sadje. Krompir, kot simbol vsakdanje prehrane, zakrije limone in oranže. Pisanost barv izgine, prevladuje samo še rjava barva krompirja, na stopnišču.

Iz svojega stanovanja, prvega nadstropja zidarskega odra, pride gospodinja, ki se najprej obriše v predpasnik. Gospodinja stopi na stopnico in se razgleda po stopnišču.

GOSPODINJA: Naše stopnišče ! Krompir so dostavili, vendar na napačno mesto. No, samo da je krompir.

Iz svojega stanovanja,(drugo nadstropje zidarskega odra), pride mladenka Waltraut, tudi ona se razgleda po stopnišču, ki je vso v krompirju. Na njenem nadstropju zidarskega odra stojijo knjige.

WALTRAUT: Naše stopnišče v stari hiši.

Koliko krompirja je nenadoma v hiši !

Upravnik pride iz svojega stanovanja. (tretje nadstropje zidarskega odra)

UPRAVNIK: Samo, da je krompir ! Naša stara hiša in stopnišče v njej, takšna, kakršne so druge v predmestju Berlina, pa vendar naša, saj veste, *moja soba ves moj svet,* bi dejal otrok…

Iz četrtega nadstropja pride lajnar s plišasto opico na ramenu.

LAJNAR: Bi dejal otrok… In v otroških letih je res tako. Pred vojno sem veselo vrtel lajno v neposredni bližini naše stare hiše. Imel sem sobico za skromno najemnino. Podstrešno sobico, v njej je prej stanoval študent sedme umetnosti. Filmar. Zbežal je v Ameriko. Jud. Iz časopisa je pricurjala novica, da se je zaposlil pri filmskem podjetju, kot scenski delavec… Lepa usoda, lepša, kakor moja… Med drugo svetovno vojno so me pregnali iz ulic, češ, da moja pojava sramoti Berlin. Pometene ulice našega velemesta so bile takšne,

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

da bi lahko nanje nasul apotekarskega praška. Dobro slišite apotekarskega praška. In ulice so bile iz vojnega v vojno leto čedalje bolj prazne.

Lajnar brede z nogami skozi krompir, prebija se do veže.

Lajnar si večkrat popravi plišasto opico na ramenih, saj mu ta vztrajno pada po tleh. Iz kupa krompirja izbrska limono in si jo ogleda. Vesel nadaljuje pot iz stavbe. Meče limono kakor žogico in sreča poštarja, ki odpira vrata na levi strani odra. Vrata, ki vodijo v vežo.

POŠTAR: Dober dan. Poizvedbe o pogrešanih, tudi v poštarski torbi.

Poštar se zaupljivo zagleda v lajnarja.

LAJNAR: Dober dan. Jaz sem še zmeraj živ. Danes grem spet vrtet svojo lajno. Na ulico, saj je vojne konec.

Lajnar izgine na desni strani odra.

2. prizor
Svetloba v oknih.
Veža v stari hiši.

Pogovor med gospodinjo Helčko in poštarjem Fritzem.

Gospodinja hiti po stopnicah navzdol. Z nogami brca v krompir, ki ji je napoti.

GOSPODINJA: Naše stopnišče. Kolikokrat sem šla po stopnicah navzgor, kolikokrat sem se spustila navzdol in kolikokrat sem jih pomivala. Naše stopnišče je bilo pred vojno tako vsakdanje. Zunaj se je slišal običajen hrup Berlina, kakor danes. (samogovor preden se zaplete s poštarjem v razgovor)

POŠTAR: Gospa Helčka ! Gospa Helčka ! Langhofer še stanuje tu ? Prišel je poziv iz sodišča.

GOSPODINJA: Langhofer, saj se šalite gospod Humel ? Najprej se je vrnil 43. leta na kratek oddih, brez ene roke. Dejal je, da jo je pustil na vzhodni fronti. Pravi, da na tujem njegova roka gnoji zemljo.

POŠTAR: Gospa, nimam časa za podrobnosti. Danes vročujem pisma, predvidevam, da Langhoferja ni tukaj. Vi pa ste takorekoč seznanjeni z vsem, kar se dogaja v hiši, mar ne ?

GOSPODINJA: Pred vojno sem vedela vse, med vojno pa čedalje manj… Langhofer se je pred letom dni pojavil, s steklenico konjaka Napoleon v roki. Pogovarjal se je z vojskovodjo na etiketi steklenice. Vztrajno je gledal etiketo na steklenici in se pogovarjal s podobo Napoleona. » Če tebi ni uspelo, kako naj bi uspelo nam,« sem ga slišala govoriti. Tako je govoril… Vztrajno je

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

govoril, če tebi ni uspelo zavojevati, kako bo uspelo faliranemu študentu slikarstva. «

POŠTAR: Je gospod Ignaz Langhofer v mestu ali kje v bližini ?

GOSPODINJA: Ni se pojavil. Zgoraj so vrata zaklenjena. Kaj je naredil ?

Poštar in gospodinja stopita do ograje in pogledata navzgor, kjer zapleše igra svetlobe in sence.

POŠTAR: Kaj je naredil ? Na sodišče kličejo vse udeležence vojne. Tiste z razlogom. Tiste z vojaškim činom. Gospod major ima močan razlog, da se zglasi na sodišču.

GOSPODINJA: Ni v stanju, da bi kaj podpisal.

POŠTAR: Zakaj ne ?

GOSPODINJA: Saj nima več desnice, dvomim pa, da mu levica dobro služi.

POŠTAR: Ne zabavajte…

GOSPODINJA: Mi navadni ljudje smo, skupaj z vami, gospod Humel, med vojno toliko doživeli, da se res ne zabavam na tuj račun. Med humorjem in krompirjem izberem resen krompir.

POŠTAR: V hiši je spet krompir, saj je vseeno kje, samo, da je na dosegu roke. No, pa pozdravljeni. Če boste zvedeli kaj novega, mi pridite povedati, čim slišite zvonec mojega bicikla. Sicer sva bila sošolca, Ignaz in jaz…

GOSPODINJA: V tej hiši mi ničesar ne uide, gospod Humel.

Gospodinja se ponovno povzpne po stopnišču.

3. prizor
Svetloba dneva v oknih.
Stopnišče.

Na stopnišču stoji uradnik Max Oster. Stopil je iz zidarskega odra na stopnišče.

URADNIK: Zunaj se spet sliši običajen hrup Berlina.

Uradnik odhaja v svoje stanovanje, kaže hrbet in zapre vrata za seboj.

WALTRAUT: Zunaj se sliši običajen hrup Berlina.(*tudi ona izreče isto*)

Waltraut odhaja v svoje stanovanje, kaže hrbet in zapre vrata za seboj.

4.prizor

Svetloba v oknih narašča.

Zvočna slika: šum in ropot velemesta Berlina.

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

Za okni se zasliši ulični ropot in šum, kateremu se pridružuje še hupanje avtomobilov in zven korakov na ulici. Močan zven korakov na ulici poudarja kontrabas.

5. prizor

Dnevna svetloba v oknih.

Spomini na vojno v podobi fižolove juhe.

Krompir na stopnišču izgine, vendar so na stopnicah sledovi rjave zemlje.

Waltraut stopi iz svojega nadstropja na stopnišču. S strgalom za ročno pranje perila in lesenim čebrom, v katerem so ženske bluze.

WALTRAUT: Na začetku so bili koraki na našem stopnišču. In potem se je na jedilniku pojavila fižolova juha. Dan za dnevom fižolova juha.

Odhaja po stopnicah navzdol.

GOSPODINJA: Na začetku so bili koraki na našem stopnišču strumni, celo odrezavi. Krompirja ni bilo…

Stopnišče je spet kamnito in golo.

WALTRAUT: Zven pete in kamna. Škornja in kamna.

Waltraut pride v vežo, v bližino lesenih poštnih nabiralnikov.

5. prizor

Svetloba v oknih**.** Uradnikov nastop**.**

Spomini na vojno – smeh je v Berlinu zamrl.

Uradnik stopi iz svojega stanovanja, v roki drži košaro in sekiro v njej.

URADNIK: Na začetku je bilo na stopnišču vedro in glasno. Potem je smeh sredi vojne zamrl. Zamrle pa so tudi berlinske ulice. Postale so prehodne samo za saniteto, drugače pa klinično mrtve. Lajnarjev z opicami ni bilo več. Pregnani so bili z ulic. Tudi našega stanovalca, od zgoraj so pregnali z ulic..

Uradnik pride v vežo in gre svetloba odpirajočih glavnih vrat pade nanj.

WALTRAUT: Vso živahnost z ulic je pometla metla vojne. Prašna od sesutih zidov in zdrobljenega betona je metla pometala naše stopnišče

Waltraut pride iz svojega nadstropja zidarskega odra na stopnišče.

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

Sledi ji uradnik.

6. prizor

Gospodinja stopi na stopnišče iz svojega nadstropja zidarskega odra. Spomini na vojno – prekuhavanje vode.

Gospodinja si ogleduje stopnišče.

GOSPODINJA: Pričela se je ta prava vojna. Iz rednega pomivanja sem prešla v neredno pomivanje stopnic… Tekla so vojna leta. Moja vnema za čiščenje je upadala; to je bil čas, ko je teklo več krvi, kakor vode…

Uradnik se vrača po stopnicah s polno košaro nacepljenih drv.

URADNIK: Vodo smo neprestano prekuhavali. V stanovanju se je pričel širiti postan vonj vojne. Uležan vonj, ki se zadržuje za zaprtimi okni stanovanj. Uležan vonj, ki ga zadržuje zatesnjenost oken. To je bil vonj vojne, ki pritiska na zaprta okna. Zatohel, uležan vonj.

Gospodinja pomiva okno na stopnišču.

GOSPODINJA: Sicer pa je voda postajala vse bolj pomembna za umivanje. Za kuho. V nekem trenutku vojne smo kapljice vode delili na: koristne in nekoristne. Na uporabljeno in zavrženo vodo.

Uradnik iz svojega nadstropja opazuje pomivanje oken.

URADNIK: V nekem trenutku je bilo škoda vode. Škoda je bilo tekoče in čiste vode. Najpopularnejša žgana pijača med drugo svetovno vojno je bil konjak Napoleon. Tega ni bilo škoda, škoda je bilo vode…

Uradnik se zastrmi v prazno steklenico žgane pijače, ki stoji na stopnici višje.

In steklenica konjaka Napoleon je pol prazna stala sredi stopnic. Stala, kakor ponesrečen spomenik tej vojni. Žalobno razpoložen nižji častnik se je zavlekel v našo hišo, na naše stopnišče. V nočnem času, saj na našem stopnišču visi zasanjano vzdušje. Še posebej, kadar v jasnih nočeh lije mesečina v stavbo. Sveti na stopnišče, ki je v dnevih polne lune polno obsijano.

7. prizor

Veža.

(Spomini na vojno – spomin na bombardiranje Berlina. Pustiti krožnik fižolove juhe je greh.)

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

Waltraut gre iz veže na stopnišče.

WALTRAUT: Ko se je pes brez sprednje noge pojavil v veži naše stare hiše, sem vedela, da so na nebu namesto oblakov bombniki. Pojavil se je pes brez sprednje tace in iz razmrcvarjene noge je kapljala kri po ploščicah v veži. Gospodinjo je prizor pretresel in poskrbela je za psa, ki je cvilil.

Klicala ga je Gerd in pes ji je do konca vojne sledil, kamor je ona šla, tja je šel tudi on… Ko je razobešala perilo, je sledil vsaki njeni kretnji in prizadevno vrtel svojo pasjo glavo sem ter tja.

Gospodinja pomiva okna na stopnišu.

Gospodinja preneha pomivati okno in jo sunkoma zapre.

GOSPODINJA: Letalski alarm !

Uradnik naglo odide v svoje stanovanje, zavpije in treskoma zapre vrata za seboj.

URADNIK: Letalski alarm ! Kolikokrat. Mnogokrat. Velikokrat.

Gospodinja obstane in se zamaknjeno ozre nekam proti stropu hiše in zamaknjeno sklene roke.

GOSPODINJA: Letalski alarm. Pustiti fižolovo ali krompirjevo juho in steči v klet. To je vendar greh, pustiti krožnik hrane… Vedno, ko se je oglasil alarm, smo odrinili krožnik krompirjeve ali fižolove juhe, sem pri vratih videla pokojno staro mater, kako me zaradi nespoštljivosti do hrane osira. »Grethe, Grethe, to se vendar ne sme. Pustiti krožnik krompirjeve juhe. Pustiti cel krožnik. Vse se poje. K desetim božjim zapovedim bi morali zapisati še enajsto zapoved. »Pojej krožnik fižolove juhe ! Pojej krožnik krompirjeve juhe. Zaboga, ne puščaj hrane, Grethe ! Greh je pustiti hrano. Resničen greh.«

Waltraut naglo stopa po stopnicah navzdol.

WALTRAUT: V letih 1944 in 1945 so Berlin pretresali letalski alarmi. Stopnjevali so se, morali smo v klet, po stopnišču navzdol… Alarmi so prinesli zloveščo napetost, tišino pred bombami… Konec alarma je pomenil popuščanje…

8. **prizor**

Svetloba v oknih naglo pojenja. Večeri se. Oglasi se zvok alarma za letalski napad. Temina kleti. Pramen svetlobe posveti v tisti del stopnišča, ki vodi v klet.

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

Uradnik sunkoma odpre vrata in steče po stopnicah, v klet. Na sebi ima volnen pulover, ki ga prej ni imel. Dnevno svetlobo nadomesti temina kleti. Potem se prižge luč v kleti. Uradnik ne vpije več. Njegov glas je zamolkel.

URADNIK: Letalski alarm ! Kolikokrat. Mnogokrat. Velikokrat. Na začetku so še odmevali koraki na našem stopnišču. Pričeli so zamirati. Niso več odmevali podplati, ampak so se na stopnišču pojavili neslišni copati. In potem so sledili dnevi fižolove juhe. Spominjam se enega izmed zadnjih bombardiranj Berlina z aeroplani. Zgoraj na podstrešju je od bobnenja in sunkov premetavalo vse živo. Nenadoma so telebnila vrata podstrešja na tla in star kovček je vrglo vse do prašnega stopnišča. Odprl se je kovček in po zraku so zaplavali bankovci. Tako zasanjano so popadali eden za drugim. Na stopnice, na ograjo…. Poleteli so v temino stavbe… Tisti inflacijski denar weimarske republike je ležal vsepovsod. Denar, ki bi v normalnih razmerah moral iz nas narediti milijonarje, je sedaj sameval v posmeh svoji prazni papirnatosti. Krompir in fižol sta bila v dnevih vojne več vredna. Še posebej krožnik fižolove juhe.

9. prizor

Stopnišče.

Svetloba v oknih narašča. Oglasi se zvok alarma za konec napada.

Temo kleti nadomesti dnevna svetloba.

Gospodinja je še zmeraj na svojem mestu. Na stopnišču. S peto drobi zemljo na stopnici, ki je ostala od krompirja.

GOSPODINJA: In ko smo se po letalskem alarmu vzpenjali nazaj v stanovanja, sem ponovno videla privid stare matere pri vratih. »Greh je, Grethe, pustiti krožnik fižolove juhe, resnično greh v teh časih.« Kjer so otroci, tam je pes. Moj Gerd, gruča otrok ga je sprejela medse, razumeli so, da nima noge, ker so preživeli vojno. In otroci so to vzeli kot samoumevno. Otroci se med vojno niso pogosto igrali na dvorišču. Pri dveh drvarnicah. Če pa so se že, potem so bile njihove igre tako resne, tako pametne…

Gospodinja obstane na mestu. Waltraut se na stopnišču obrne proti občinstvu.

WALTRAUT: Sicer pa je bil Gerd njen pokojni mož, ki je padel v prvi svetovni vojni. Pokojni Gerd je pripeljal psa Gerda, da ji je delal družbo. Tako si je stvar razlagala, zanjo ni moglo biti drugače. Verjela je v prisotnost pokojnih v vsakdanjem življenju.

Waltraut pokaže hrbet občinstvu, ko stopi iz stopnišča na zidarski oder

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

10.prizor

Spomini na vojno – z žlico v roki smo morali v klet.

Gospodinja je še zmeraj na istem mestu. Nepremično stoji na stopnišču.

GOSPODINJA: Letalski alarm. Pustiti fižolovo juho in steči v klet. To je vendar greh, pustiti krožnik hrane… Vedno, ko se je oglasil alarm, sem odrinila krožnik krompirjeve ali fižolove juhe, takrat sem pri vratih videla pokojno staro mater, kako me zaradi nespoštljivosti do hrane osira. »Grethe, Grethe, to se vendar ne sme. Pustiti krožnik krompirjeve juhe. Pustiti cel krožnik. Vse se poje. K desetim božjim zapovedim bi morali zapisati še enajsto zapoved: Pojej krožnik fižolove juhe ! Ne puščaj hrane ! Greh je pustiti hrano. Resničen greh.«

Waltraut pride iz svojega stanovanja in dvigne žlico visoko v zrak.

WALTRAUT: Z žlico v roki smo tekli v klet, saj nas je alarm presenetil sredi obeda.

Gospodinja iz predpasnika potegne žlico in si jo ogleduje.

GOSPODINJA: Ja, z žlico v roki smo tekli v klet. Pozabili smo, da smo sploh jedli.

Svetloba v oknu ugaša.

Pozornost odrske svetlobe je namenjena kleti.

11. prizor

Temo v kleti odganja viseča žarnica.

Uradnik je še zmeraj v kleti.

Uradnik še zmeraj stoji v kleti, njegov obraz je zastrt s temo, okrog njega je neonska razsvetljava kleti.

URADNIK: Bilo je res škoda hrane. Odrinili smo krožnik in stekli v klet.

12. prizor

Stopnišče.

Svetloba se v oknih povečuje.

Gospodinja se usede na stopnico.

GOSPODINJA: Moj pes Gerd ni dočakal konca druge svetovne vojne. Jaz sem že zdavnaj brez moža, on pa je bil brez sprednje tace. Grd davek vojnih čas. Mi smo mali ljudje. Za nas se nobena oblast ni nikoli zmenila. Vsaka pa je takoj pokazala mišice, ko je uzrla naše male obraze. V hudih trenutkih smo se morali znajti, kakor smo vedeli in znali. Oblast se je umaknila v nebesa in

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

na nas majhne ljudi kar pozabila. Bili so prvi dnevi po vojni, v nas pa je še naprej živela tesnoba vojne… Sonce je razkošno sijalo, mi pa tej sončni bleščavi nismo prav nič zaupali… Bili so prizori, ko so možje in žene srednjih let, nosili zimske plašče, kakor da jih mesec maj leta 1945 ni prepričal s svojo toploto in razkošjem pomladne svetlobe.

13. prizor

Veža v stari hiši.

Pogovor med sostanovalci, pod katero oblastjo bo hiša

V veži je poštar s kolesom. Uradnik pride po stopnicah.

URADNIK: Nimam novic glede majorja Langhoferja.

POŠTAR: Tokrat je pošta za vas gospod Oster…

URADNIK: Zame. Menda mi ni članarina potekla. Veste, nam Nemcem je potekla članarina v peklu, podaljšali pa jo ne bi, nič več po tem…

POŠTAR: Dovoljenje za živilske nakaznice, bone in druge živilske ugodnosti. Max Oster !

URADNIK: To sem jaz ! Podpisal bom vse, samo članarine v peklu ne.

POŠTAR: Dovoljenje za živilske nakaznice, za vsakega državljana morebiti demokratične…

URADNIK: Gospod Humel…

POŠTAR: Pssst !

URADNIK: Kaj pa je ? Kje naj podpišem ?

POŠTAR: Tukaj. Gospod, nič več, gospod, od jutri naprej v vsakem primeru tovariš… Zaradi previdnosti tovariš.

URADNIK: Kaj je ponovno stranka Rudolfa Breitscheida na prizorišču. Njegovi socialisti.

POŠTAR: Rudolf je mrtev, če še ne veste.

URADNIK: Od kdaj ?

POŠTAR: Tik pred koncem vojne so ga usmrtili.

V veži se nenadoma pojavi Waltraut.

WALTRAUT.: Dober dan. Pojavlja se zaplet. Prišli naj bi pod Ruse ali Američane.

Gospodinja stopi v vežo.

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

GOSPODINJA: To še jaz neuka vem. In kaj je narobe ?

WALTRAUT: Naša hiša je ravno na pol.

GOSPODINJA: Prosim ?

URADNIK: Slišali ste, pol – pol, pravi gospodična Waltraut.

WALTRAUT: Danes je vse petdeset, petdeset. In naša hiša je v zemljemerski črti Berlinskega zidu. Pol na oni strani, pol na tej.

URADNIK: Četudi ga lepega dne podrejo, bo ta delitev ostala v ljudeh. Kakor je in bo ostala razlika med uniformo navadnega vojaka in esesovca…

POŠTAR: Iz zaupljivi virov povem…

GOSPODINJA: Da le ni ta zaupljiv vir predmestna gostilna, gospod Humel.

POŠTAR: Ne, ne, ta vir je geodetska velemestna uprava, tam pravijo, da bodo, ko bo napredek omogočal, naredili posnetek iz vesolja. Satelitski posnetek našega zidu in bo vse lepo razvidno.

URADNIK: Na podlagi te fotografije iz vesolja bodo tudi popravki.

GOSPODINJA: Nehajte s temi fantazijami ! Nemčija je ves čas sanjala in sanjarila, na koncu pa smo konec vojne pričakali ob fižolovi juhi. Tudi pričela se je ta vojna ob zeljni, fižolovi in krompirjevi juhi.

URADNIK: Gospa Helčka, še kako prav imate, vendar mi se pogovarjamo o neki drugi stvari. O neki povsem drugi stvari. O delitvi naše hiše na vzhodni in zahodni del.

GOSPODINJA: Položnice naj pošilja samo ena uprava.

WALTRAUT: Klet bi dala Američanom, bo vsaj polna živil. Za elektriko po nadstropjih pa naj poskrbijo Sovjeti. Oni so namreč nori na elektrifikacijo dežele.

GOSPODINJA: Vojaški paketi amijev nas ohranjajo pri življenju.

POŠTAR: Negotovi časi so. Že nekaj let.

GOSPODINJA: Je za nas navadne ljudi sploh kaj gotovega ? V teh zadnjih letih ?

POŠTAR: Prav imate,

WALTRAUT: Naša stara hiša je torej na pol - pol na tej pol na oni strani.

URADNIK: Mogoče pa naše hiše ne bo moč razdeliti na vzhodni in zahodni del. Zemljemersko mislim.

GOSPODINJA: Zakaj ne ?

URADNIK: Ker hiša stoji ravno na meji.

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

WALTRAUT: Na nikogaršnjem ozemlju.

URADNIK: To je ozemlje prestopa.

WALTRAUT: In skozi naša okna bodo plezali prebežniki.

GOSPODINJA: Naj bo naše srečanje v veži priložnost še za nekaj. Sestanki hišnega sveta so med vojno povsem izostali, čeprav smo se na stopnišču srečevali.

WALTRAUT: Včasih smo si imeli mnogo povedati…na teh sestankih

GOSPODINJA: Gospodična Waltraut, več ali manj smo molčali. Zadnja leta smo pogostoma gledali več ali manj v tla.

URADNIK Bili so takšni časi, ko nas navadne ljudi ni nihče nič vprašal. In če te nihče nič ne vpraša, potem molčiš. Na dan z besedo, gospa Helčka….

GOSPODI.NJA: Kot ste opazili, če le niste slepi, se je na stopnišču pojavil krompir. Zakaj so ga usuli na stopnišče ? Kdo ga je dostavil ? Zakaj ga niso odnesli v klet ?

POŠTAR: To je krompir s francoskih njiv. Glede na velikost hiše se potem dostavljajo zaboji.

GOSPODINJA: Na stopnišče hiš !?! Pa ne na stopnišče hiš. Seveda smo veseli dostave krompirja, ampak ne na takšen način.

POŠTAR: Dostavo opravijo zavezniški vojaki in ti prihajajo z bojišč. Mnogi so precej jezni na nas, gospa Helčka.

GOSPODINJA: Jezni na nas navadne ljudi. Naj gre jeza kam drugam, ne v našo hišo.

WALTRAUT: Pri nas so dva zaboja krompirja objestno razsuli na stopnišču.

POŠTAR: Gospoda majorja Langhoferja še zmeraj ni na spregled. Neuspešno mu vročujem pošto. Uradna pisma se kar vrstijo. Zajeten kup jih je že.

URADNIK: Po mojem je v kakšnih toplicah in preudarja, kako in kaj. Sicer pa hvala, ker ste naposled, gospa Helčka, krompir dostavili v klet…

GOSPODINJA: Prosim, prosim…

POŠTAR: Naprej moram. Vi pa mi sporočite, če bo kaj novega, če se bo gospod major pojavil…

URADNIK: Po mojem je v kakšnih toplicah…

GOSPODINJA: V tej hiši mi pač ničesar ne uide, gospod Humel. Sporočila vam bom, meni prav ničesar ne uide.

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

POŠTAR: Psst ! Zaradi previdnosti tovariš Humel. No, na pot moram, raznašat mrtvaška oznanila, ko je v teh časih tako malo rojstev. Vaša hiša je na pol, ste dejali, pol na tej pol na oni strani…

Kratka zatemnitev odrskega prizorišča.

14. prizor

Stopnišče.

Gospodinja pomiva stopnice, pojavi se major Langhofer.

Gospodinja se pojavi z vedrom vode. Vedro postavi na rob stopnice, ko se vhodna vrata spodaj odprejo, se vedro prevrne in voda steče po kamnitih stopnicah. Voda naglo teče po stopnicah in zalije vojaške škornje, ki so vkopani na prvi stopnici. Na stopnicah stoji major Ignaz Langhofer.

GOSPODINJA: Gospod Langhofer. Gospod major !

MAJOR LANGHOFER: Kako ste dejali, Langhofer ? Ste tako dejali ?

GOSPODINJA: Mestne oblasti vas iščejo.

MAJOR LANGHOFER: Njihova dolžnost in služba je, da poizvedujejo in iščejo, mar ni tako ? Je kako drugače ? Bi lahko bilo kako drugače ?

GOSPODINJA: Ni, gospod.

MAJOR LANGHOFER: Sem gospod Ludvik Ganghofer, da ne bova živela v zmoti, draga gospa.

Iz svojega stanovanja stopi uradnik in pogled uperi v majorja Langhoferja.

URADNIK: Ludvik Ganghofer je bil pisatelj uspešnih domovinskih romanov. Težko si je zamišljati, da je starosta nemške književnosti še živ. Saj ne preverjate naše splošne izobrazbe, gospod Langhofer ? Težko si je zamišljati pisatelja Ganghoferja v teh časih živega in to v naši hiši.

MAJOR LANGHOFER: Nikoli mi niste bili všeč Oster…

Majorju Langhoferju prekipi, saj ima napet obraz od samega začetka.

Major potegne revolver in ustreli v smeri Osterja, ki odhiti v svoje nadstropje zidarskega odra. Naboj se odbije nekje v zaodrju. Langhofer pričenja teči, vendar mu spodrsne na stopnicah in pade. Kotali se po stopnicah navzdol. Iz žepa mu izpade nacistična značka.

V vežo pripelje kolo poštar Humel in se zagleda v sključenega Langhoferja.

16. prizor

Veža. Poštar Fritz Humel pripelje kolo v vežo.

MAJOR LANGHOFER: Humel, ves sem polomljen, kakor vidiš.

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

POŠTAR: Ignaz, Ignaz, boš lahko podpisal ?

MAJOR LANGHOFER: Ne morem stegniti roke. Še ta, ki mi je ostala… Joj, kako boli. Ostal je štrcelj od roke.

POŠTAR: Ali koga pokličem ?

MAJOR LANGHOFER: Ali znaš streljati, Fritz ?

POŠTAR: Ne, ne, ne prosi me tega. V bolnišnico morava.

MAJOR LANGHOFER: Sošolca sva bila. Najboljša pri orodni telovadbi, se spominjaš ? Ti vedno tako okreten in hiter, ni čudno, da si odšel med kurirje. Med poštarje. Zgledovati bi se moral po tebi in se odločiti za življenje navadnega človeka. Kako boli in peče…

V vežo prihiti Waltraut z inekcijo v roki.

WALTRAUT: Imam morfij…

MAJOR LANGHOFER: Imate ?

Waltraut mu v roko vbrizga inekcijo.

MAJOR LANGHOFER: Fritz, ti nisi lezel navzgor. Preživel boš. Res si bil dober pri orodni telovadbi, tam na stadionu. Tako okreten in hiter. Jaz pa… Prekleta usrana vojna !

Major Langhofer zatisne oči in povesi glavo.

POŠTAR: Kaj ste mu dali, študentka medicine ? Mamilo.

Po stopnicah navzdol pride uradnik in molče spremlja dogajanje.

WALTRAUT: Tisto, kar si v Berlinu dobil že pred vojno. V vsakem času.

POŠTAR: Javiti bomo morali… Pomoč bo potrebna.

WALTRAUT: Kar dajte, pojdite po pomoč, vi od nas to najbolje znate.

17. prizor

Sklepni prizor v veži - nova dostava krompirja.

Odprejo se vrata in zaslišijo se glasovi, ki prihajajo iz zaodrja: »Krompir, krompir !«

Gospodinja veselo hiti po stopnicah navzdol.

GOSPODINJA: Kar v veži pustite, gospodje ! Ni potrebno na stopnice, tovariši. Ni potrebno. Pustite krompir v veži.

Poštar se razneženo ustavi s kolesom ob štirih zabojih krompirja.

POŠTAR: Samo da je krompir.

GOSPODINJA: Imamo krompir, gospod Humel, vidite, imamo ga…

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

Poštar zapelje z biciklom skozi vhodna vrata. Gospodinja gre z zabojem v klet. Waltraut in uradnik Max Oster se sklanjata nad nezavestnim majorjem Langhoferjem… Oder zagrne mrak.

© Primož Vresnik
Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.